

Kenniskring Onderzoeksmatig werken - Onder leiding van Loes van Wessum

Schoolleiders bepalen zelf op welke aspecten van hun werk ze zich willen ontwikkelen. Ze dragen dan ook zelf de thema's voor de kenniskringen aan. Een van de onderwerpen waarin veel schoolleiders geïnteresseerd zijn is onderzoeksmatig werken. Dit professionaliseringsthema is al opgenomen in de kennisbasis, maar is gezien de veranderingen en ontwikkelingen in het onderwijs toe aan een update. Daarom start het Schoolleidersregister PO een kenniskring onderzoeksmatig werken. Loes van Wessum begeleidt deze kenniskring en schetst de contouren van het traject.

Wat is je achtergrond, Loes?

'Ik heb de pedagogische academie gedaan en heb als leerkracht gewerkt op enkele basisscholen in Amsterdam. De manier waarop ik geacht werd les te geven – vooral kennis overdragen – strookte niet met mijn pedagogische opvatting. Daarom ben ik onderwijskunde gaan studeren aan de Universiteit van Utrecht en ben daar ook gepromoveerd. Omdat ik onderzoek deed én les gaf, hoofdzakelijk aan schoolleiders, heb ik veel geleerd over hoe je onderzoek kunt aanwenden om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Momenteel ben ik als senior onderzoeker verbonden aan de Hogeschool Windesheim en bij European School Heads Association (ESHA).'

Is onderzoeksmatig werken niet ingewikkeld? Enquêtes afnemen, de resultaten verwerken in een statistisch programma, verbanden zien en de juiste conclusies trekken...

'Dat is een *kwantitatieve* manier van onderzoek doen. Je kunt ook een *kwalitatief* onderzoek doen. Het gaat in deze kenniskring ook om onderzoek dat je meteen kunt toepassen. Het heeft geen zin iets te leren om het vervolgens nooit meer te doen omdat je vergeten bent hoe het moest. Mijn streven is dat deelnemers aan de kenniskring na afloop weten waarom onderzoeksmatig werken voor het onderwijs belangrijk is, wat nu eigenlijk evidence based of evidence informed werken is. Daarnaast zullen we het hebben over hoe ze zaken kunnen onderzoeken, begrijpen waarom interventies wel of niet werken en welke vormen van onderzoek in welke situatie inzetbaar zijn. Kortom: onderzoek als een middel, geen doel. Belangrijk is eerst goed te kijken en de juiste vragen te stellen voordat je beredeneerde acties onderneemt. Het uiteindelijke doel is verbetering van de leerprestaties van de leerlingen. Deelnemers krijgen zicht op het belang van onderzoeksmatig werken en maken kennis met verschillende vormen van (praktijk)onderzoek die bijdragen aan de ontwikkeling van hun school.'

Toch nog even... Schrikken schoolleiders niet van onderzoek? Als ze onderzoeker hadden willen worden, hadden ze wel een wetenschappelijke studie gevolgd, toch?

'Onderzoek hoeft geen theoretische kennis op te leveren, het moet bijdragen aan het oplossen van praktijkproblemen. Op school heb je al veel data, bijvoorbeeld in het leerlingvolgsysteem (LVS). Het LVS is een goudmijn, maar niet iedereen weet hoe je de data in het LVS kunt benutten. Het gaat erom samen de gegevens in het LVS goed te interpreteren en te benutten om de leeropbrengsten te verbeteren. Trouwens: veel schoolleiders doen onbewust al onderzoek. Klassenobservaties bijvoorbeeld zijn een vorm van kwalitatief onderzoek. Koudwatervrees is dus niet nodig. Onderzoeksmatig werken is goed te leren en levert echt wat op. Het is ook nog eens heel leuk om onderzoeksmatig te werken.'

Hoe zie jij je rol als leider van deze kenniskring?

'Ik begeleid het proces en ik breng expertise en literatuur in, maar de deelnemers zijn *in the lead*. Ze gaan zelf op zoek naar vormen van (praktijk)onderzoek en proberen die eventueel ook zelf uit. Het is de bedoeling dat we een overzichtsartikel maken dat schetst wat verstaan wordt onder onderzoeksmatig werken en dat kan inspireren om dit in de praktijk toe te passen. Uiteindelijke doel van de kenniskring is om het thema uit te diepen zodat zowel collega schoolleiders als opleiders weten wat dit thema betekent voor de schoolleider. Voor de schoolleiders zodat zij weten op welke manier zij hier in de praktijk mee aan de slag kunnen en wat dit thema voor hun praktijk betekent, voor opleiders om hun professionaliseringsaanbod op de vraag van schoolleiders te kunnen afstemmen.'

Is onderzoeksmatig werken verplicht?

'Nee, maar de inspectie eist wel dat je je resultaten op orde hebt, dat je grip hebt op de onderwijskwaliteit en dat je kunt beredeneren waarom je iets doet. Met de invoering van de NPO-gelden heeft de overheid ook geëist dat je een analyse maakt van de problemen, een plan van aanpak schrijft en interventies inzet die bewezen effectief zijn. Als je onderzoeksmatig werkt voldoe je probleemloos aan al die eisen.'

De kranten staan tegenwoordig vol over artificial intelligence ofwel AI. Het is goed denkbaar dat AI een rol zou kunnen spelen in het verbeteren van leeropbrengsten. Zou AI aan bod kunnen komen in de kenniskring?

'Goede vraag. Daar heb ik nog niet zo over nagedacht. Als schoolleiders het interessant vinden lijkt het me prima om de mogelijkheden van AI te verkennen. Het is een vorm van externe kennis die je kunt benutten, maar je kunt niet ieder resultaat klakkeloos overnemen. Als je aan ChatGPT een vraag stelt, zijn de resultaten vaak indrukwekkend. Maar als je dezelfde vraag twee keer stelt, krijg je vaak verschillende antwoorden. We zullen dus moeten leren inschatten of een resultaat betrouwbaar is of niet en nagaan of we de juiste vraag hebben gesteld.'

Wat levert deelname aan de kenniskring onderzoeksmatig werken een schoolleider op?

'Allereerst inzicht in wat onderzoeksmatig werken betekent, wat verstaan we onder evidence based of evidence informed werken en wat levert onderzoeksmatig werken op in de praktijk. Verder de vaardigheid om te onderzoeken wat er op school aan de hand is en te bepalen wat werkt. Beide zijn belangrijk. Je bent er immers nog niet als je signaleert dat iets beter moet. Het is ook zaak dat je beredeneerd een interventie inzet die werkt, in plaats van te denken: ik vermoed dat deze interventie mijn probleem oplost. De interventie kan gebaseerd zijn op praktijkkennis en op wetenschappelijke kennis. Daarnaast zal iedere schoolleider die deze kenniskring heeft gevolgd nog sterker dan voorheen het gevoel krijgen dat je als schoolleider het verschil kan maken en veel invloed hebt op de leeropbrengsten van de hele school.'

Voor wie is deze kenniskring een echte aanrader?

'Voor iedere nieuwsgierige, ambitieuze schoolleider die haar of zijn team beter wil kunnen ondersteunen in het onderzoeksmatig werken en ook zichzelf daarin verder wil ontwikkelen. De deelnemers hebben na de eerste bijeenkomsten inzicht in het belang van onderzoeksmatig werken en krijgen al handvatten om zo te werken en de leeropbrengsten te verbeteren.'

Werkwijze

Deelnemers bepalen de richting, de frequentie van samenkomsten en hebben veel invloed op de werkwijze en structuur. Doorgaans is de looptijd van een kenniskring 1-1,5 jaar. Meer informatie is te vinden op de website van het [Schoolleidersregister PO](#). Het Schoolleidersregister PO stimuleert de ontwikkeling van individuele schoolleiders en van de beroepsgroep. Om de kennisbasis voor schoolleiders actueel te houden organiseert het Schoolleidersregister PO kenniskringen. De kenniskringen bundelen kennis op een bepaald thema en gieten dit in een handzame vorm, zodat schoolleiders die kennis kunnen gebruiken in hun beroepspraktijk.

Interesse in deelname aan deze kenniskring?

Stuur een e-mail naar info@schoolleidersregisterpo.nl of bel (030) 234 73 60.